

MAANDBLAD OVER THEATERDANS

NOTES

Grensverleggend: dans na 1992

Festivals: Berlijn, Kuopio, New York, Ottawa

Mark Morris, de opvolger van Bejart

Lock en Fabre als wapenbroeders

Zelfontspanner, portretreeks in woord en beeld

NUMMER 1, SEPTEMBER 1988 - PRIJS FL. 6,- / BFR. 125

MARK MORRIS GAAT BRUSSEL BEZIGHOUDEN

In België spreekt men al meesmuilend van de **Mark Money Group**, Mark Morris, de opvolger van Maurice Béjarts Ballet van de XXste eeuw als bespeler van de Brusselse Muntchouwburg, wordt niet door iedereen met open armen opgewacht. Men neemt hem kwalijk dat hij weinig Belgische dansers in dienst wil nemen voor zijn **Monnaie Dance Group**. Maar vooral: men twijfelt aan zijn kwaliteiten als choreograaf en vraagt zich af of deze beschermeling van regisseur Peter Sellars (*Nixon in China*, *Ajax*) op eigen benen kan staan. Anderzijds: opera-intendant Gerard Mortier staat garant voor Morris en heeft al eerder gelijk gehad met het maken van omstreden keuzes.

Cis Bierinckx schetst het portret van Morris aan de hand van een interview dat hij met hem had in New York.

De komst van de Amerikaanse choreograaf Mark Morris naar de Brusselse Muntchouwburg heeft reeds zeer veel inkt doen vloeien. Door deze gratis voorpubliciteit zullen, ongetwijfeld, vele nieuwsgierigen naar de kunstentempel van wonderdoener Gerard Mortier trekken voor de eerste presentatie van de Monnaie Dance Group/Mark Morris. Of hij zijn Amerikaanse succes in Europa zal kunnen evenaren valt te bezien. Vanaf het begin wil hij het publiek overdonderen met een gigantische onderneming.

"Het eerste stuk dat ik ga doen, is een oude droom die ik nooit heb kunnen verwezenlijken. Oorspronkelijk zou ik het hebben gedaan met mijn gezelschap en het Boston Ballet, samen goed voor een dertig tot veertig dansers. Het muziekstuk is een oratorium van Händel getiteld *L'allegro, il pensoso ed il moderato*. Dit werk is ongeveer twee en een half uur lang, een tijdsduur goed voor een vijftal dansen. Hiervoor breid ik mijn twaalfkoppig gezelschap uit tot negentien en huur er nog enkele dansers bij. Ik hoop in totaal met een achtentwintig mensen te kunnen werken. Het gaat iets reusachtigs worden... Het is een riskante onderneming, maar tevens een grote uitdaging."

"Het is, denk ik, een even grote klus als het monteren van de opera *Aida* voor een theaterregisseur. De sets zullen worden gemaakt door Adrienne Lobel. Zij gaf vorm aan *Nixon in China* en *Così fan tutte*. Verder doe ik een beroep op lichtontwerper Jim Ingalls en Craig Smith. Gek genoeg dragen beiden ook het Peter Sellars stempel iets dat hen ten onrechte wordt verweten. Ze zijn stuk voor stuk bekwame vakmensen. Ik heb hen uitgekozen omwille van hun kwaliteiten en niet omwille van hun betrokkenheid bij Sellars. Desalniettemin, en dat hoeft geen geheim te zijn, dromen Peter en ik wel over een samenwerking in Brussel".

STROOMVERSNELLING

Als kind werd Mark Morris voornamelijk aangetrokken door de flamenco dans. Daarnaast zette hij ook enkele balletpasjes en danste Oosteuropese volksdansen met het Koleda Balkan Dance Ensemble. In 1976 ging hij zijn geluk beproeven in New York. Lang hoefde hij niet te wachten, want bijna onmiddellijk na zijn aankomst belandde hij in het gezelschap van Eliot Feld. Daarnaast figureerde hij nog bij Lar Lubovitch, Twyla Tharp, Hannah Kahn, en Laura Dean.

Het ontstaan van de Mark Morris Dance Group kon, na al deze ervaringen, niet lang uitblijven. Het debuut van zijn gezelschap

was bescheiden en het onthaal matig. Maar met een nieuw gezelschap, met een duw van Dance Theater Workshop-bezieler David White in de rug en de hand van de eminente, gevreesde en invloedrijke New Yorker-danscriticus Arlene Croce boven het hoofd, kon het niet meer mislopen. Sindsdien is voor Mark Morris alles in een stroomversnelling geraakt. In de Verenigde Staten groeide de publieke belangstelling voor zijn werk. Omwille van het dure New York, vestigde hij zich met zijn gezelschap in het beter (over)leefbare Seattle. Opdrachten van o.a. het Next Wave Festival, de Batsheva Dance Company, de Seattle Opera en Mikhail Baryshnikovs American Ballet Theatre volgden elkaar in snel tempo op.

Het aanbod van Gerard Mortier kwam wel als een onverwachte verrassing. Onder de invloed van Sophocles' *Ajax* en Peter Sellars kwam de Brusselse operadirecteur in contact met Mark Morris. En... de opvolging van Maurice Béjart was geregeld. Een beslissing die wel grote verontwaardiging teweeg bracht bij verschillende Vlaamse (dans)organisatoren, politici en dansers. Maar wie Mortier kent weet dat hij steeds rotsvast bij zijn beslissingen blijft.

ENTERTAINER

"Mark Morris is geen groot choreograaf, maar wel een vlot entertainer" schreef Anna Kisselgoff, in de New York Times, naar aanleiding van een recent optreden van zijn gezelschap in de Brooklyn Academy of Music. Een stellingname die ik, na het zien van zijn choreografieën, onderschrijf. Zijn werkstukjes zijn geen 'high brow', maar eerder licht verteerbaar, goed georganiseerd en toegankelijk voor een groot publiek.

"Ik vind het niet interessant dat een publiek hetzelfde boek moet hebben gelezen als de kunstenaar. Ik heb daar hoegenaamd geen boodschap aan. Voor mij is het belangrijk dat een stuk onderhoudend is, wat meer dan enkel 'leuk' betekent. Wanneer je dit niet doet verlies je de aandacht van de toeschouwer. Ik denk dat een eerlijk, rigoreus en goed opgebouwd werk steeds onderhoudend is. Zolang er iets valt te zien en er verrassingen zijn, heb je het publiek met je mee. Je treedt op voor mensen, daarom is een 'fuck you' houding onaanvaardbaar."

"Ik hou er van mensen te zien dansen, en dat is mijn basis. De rest, de meer ingewikkelde zaken zoals het ritme, de onderlinge relaties, de muzikaliteit en het gebruik van de ruimte, zijn enkel belangrijk voor mij. Iedere toeschouwer moet voor zichzelf kunnen uitmaken waarover het handelt. Dat is entertainment".

HYPNOSE

Het werk van Mark Morris is moeilijk onder één noemer te brengen. Enerzijds heb je nonsensikale, op het randje van de kitsch drijvende farces. De sentimentaliteit en ironie hiervan gaan gepaard met een zekere nostalgie. Daarnaast bouwt hij streng geometrisch gestructureerde choreografieën op, waarvan de bewegingen nauw vastgepind zijn op de structuur van de muziek. De werveling die ontstaat brengt je in hypnose. Maar de cirkels en (parallelle) lijnen, de rondedansen, het lopen, wandelen en vallen duiken te dikwijls op, zonder dat er werkelijk iets aan wordt toegevoegd. Zijn grote kwaliteit mag dan wel schuilen in het minitieuw analyseren van elke beweging in de partituur, en deze kinetisch te visualiseren op het podium, dansgewijs is het niet meer dan dat.

Driemaal Mark Morris. *Fugue* (linksboven), *Fantasy* (linksonder) en *Sonata for clarinet and piano*. Foto's: Martha Swope

"Ik begin meestal bij de muziek. Ik luister steeds eerst naar de muziek, bestudeer de partituur en teken daarna een structuur uit. Pas hierna begin ik danspassen op te maken. Alhoewel ik niet altijd de partituur gebruik tijdens repetities, is de structuur op dat stuk papier wel waardevol voor mij. Het helpt mij de muziek en de dans op te tillen. Op het moment houdt voornamelijk barokmuziek mij in de ban. Ik hou van de vorm en de structuur is zo compleet. Sommige mensen werken goed met hedendaagse muziek. Ik doe liever een beroep op dode componisten. Ze zijn ook makkelijker in de omgang. Toch denk ik wel enkele compositie-opdrachten te geven in Brussel".

LUXE

Naast de bijzondere aandacht die Mark Morris besteedt aan het bestuderen van het gekozen muziekstuk, is de aanwezigheid van muzikanten en zangers tijdens de voorstelling een ander stokpaardje. "Ik heb er een hekel aan om met opnames te werken. Muziek moet 'live' worden gespeeld, anders heb je slechts een representatie ervan. Door de spontaniteit hiervan wordt zowel de dans als de muziek beter. Het is wel een grote luxe, maar de relatie tussen danser en muzikant die hierdoor ontstaat, maakt een choreografie interessanter om te bekijken. Gelukkig deelt Gerard Mortier deze visie met mij".

Veel potten breekt Morris niet met deze werkmethode. Zijn vaudevilleske werk wint het beslist van zijn meer complexe dansen. Hij houdt duidelijk van een oud-methodische esthetiek en stoffeert deze met een vleugje humor. Tijdens het kijken, duiken zowel herinneringen op aan de Judson Church beweging, Lindsay Kemp, Balanchine, ballet Trocadero, Berlijns cabaret, de Stille

Film, Denishawn, als aan Disney's *Fantasia*. Een film waarover toneelschrijver Heiner Müller de volgende bedenking had: "Fantasia. Ein Musikfilm. Ich muss nicht erzählen, was da drin ist. Das Barbarische daran war, dass fast jedes amerikanische Schulkind mit sechs oder acht Jahren den Film sieht: und das heisst, es ist sein Leben lang nicht mehr imstande, bestimmte Musiken zu hören, ohne diese Bilder zu sehen... Was für mir das Erschreckende war an dem Film, war diese Besetzung von Phantasie mit Klischees, mit Bildern, die man wahrscheinlich nicht mehr loskriegt".

ZAND IN DE OGEN

Of Mark Morris een van de Disney-slachtoffers is, weet ik niet. Maar net als de vader van Mickey Mouse is hij slim en weet perfect hoe een publiek zand in de ogen te strooien en te amuseren. Was hij beeldend kunstenaar dan zou zijn werk beslist pronken in de ambitieuze Saatchi-collectie.

"Mijn werk is wat het is. Het is belangrijk iemands werk te bekijken met een frisse geest. Ik ben reeds controversieel zonder dat, op een uitzondering na, men mijn werk heeft gezien. Ik werd gevraagd voor deze job. Ik heb niet gelobbyd. Het is natuurlijk een aangename verrassing voor mij en mijn dansers. Ik ga naar Brussel en hoop er een tijdje te kunnen blijven. De mensen die boos zijn omwille van Bèjarts vertrek, hoeven slechts naar Lausanne voor een opknapbeurt... Ik hoop dat het publiek zonder vooroordelen naar mijn werk komt kijken. Het is beste te doen alsof je nooit iets van mij hebt gehoord of gezien. Kom naar de show en kijk naar de dans. Zo eenvoudig".

Cis Bierinckx